

Disputatio theologica
de evangelio
ejusdemque a lege
discrimine ...
præsiede...

Svenonius, Enevald,

11 Ae (var. a)

National Library
of Sweden

Vara
D. 10
Al. 2
10
IN NOMINE JESU!
DISPUTATIO THEOLOGICA
DE

EVANGELIO, ET
JUSDEMq; A LEGE
DISCRIMINE.

Dei O. M. Auxilio,

An Regiâ Universitate Aboënsi publicè examinanda,

PRÆSIDE

E NEVALDO SVENONIO

Q. G. Al. S. S. Theol. Doct. & Prof. P.

RESPONDENTE

LAURENTIO PETRI TERNERO

Smol. S. R. M.^{us} Alumno.

*In Audit. Super. Et Maximo die 15. Aprilis,
A. 1663. horis ab 8. matut.*

A B O Æ,

Impressa à PETRO HANSONIO Acad. Typ!

DISPUTATIO THEOLOGICA
IN HONORE S. JOHANNIS

EVANGELIO H.
IUDAEI A L. G. E.

DAVID M. ANTONIO

THEOLOGICAL SEMINARY

LAURENTIUS THOMAS

1840

Impressum in Typographia H. G. H. G.

COLLEGI THEOLOGICI
DISPUTATIO SYNOPTICA XIV.

De

EVANGELIO, ET EJUSDEM
A LEGE DIFFERENTIA.

PRÆSTIDE

ENEVALDO SVEN. Q. G. Al. S. S. Th. D.

& Prof. Publico.

Respond. LAURENTIO P. TERNERO, Smol. S. R. M. tis Al.

Examinanda Aboæ, in Audit. Max. ad diem 15. April. A. g. 1663.

THESES. I.

Quam proxime proposui tribus Dispp. de
Persona & officio seu beneficijs Christi, doctrina,
proprie Evangelium, i. e. Lætus nuncius dicitur, atq; hisce
illud potissimum, judice *Chemnitio*, capitibus absolvitur.

1. Quòd Filius Dei ante tempora secularia, decreto in
arcano Trinitatis consilio facto, constitutus sit noster
Mediator, Redemptor, Reconciliator & Salvator, Joh.
4: 42. Eph. 1: 4. 5. 6. 1. Cor. 2: 7. 2. Quòd istud decre-
tum statim post lapsùm verbo promissionis fuerit pate-
factum, Gen. 3: 15. Et promissio de venturo Messia toto
tempore V. Test. Patribus renovata & repetita, adeoq;
revelante Spiritu Sancto, Mysterium Trinitatis suffici-
entè cognitum: una enim Fides est, & eundem spiri-
tum fidei habemus, Rom. 8: 16. Eph. 4: 4. 5. 2. Cor. 4: 13.

3. Quòd idem Filius Dei juxta promissionem in pleni-
tudine temporis homo factus sit, & opus redemptionis
ac reconciliationis, suã ad mortem crucis obedientiã
consummaverit, atq; ita credentibus in ipsum, destruen-
do infernum, resurgendo à mortuis & ascendendo in
cœlos, justitiam & vitam æternam acquisiverit, Phil. 2:
8. Rom. 4: 25. c. 8: 34. 4. *Evangelium* non tantum histo-

o

riam

riam de Christo proponit, sed & promittit gratiam, quã Deus miseris peccatoribus, agnitione delictorum, iræ divinæ & damnationis perterrefactis, in verbo & sacramentis affert & offert remissionem peccatorum, adoptionem & hereditatem vitæ æternæ, ex merâ misericordia, gratis & sine nostro merito, solum propter meritum Jesu Christi, Luc. 24: 47. Eph. 2: 8. 9. 5. Evangelium docet hominem beneficia Christi Mediatoris solâ fide apprehendere & sibi applicare, Job. 19: 25. Luc. 1: 47. Gal. 2: 20. Rom. 3: 27. 28. 6. *Evangelium* credentes pronunciat justos & salvos, Luc. 12: 37. Rom. 4: 6.

II. *α.* Intuitu causa eff. princ. *Evangelium* Dei dicitur. Rom 1: 1. Christi, Rom. 1: 16. Spiritus S. 1. Pet. 1: 12. *β.* Ratione *Objecti* nominatur *Evangelium* Filij Dei, Rom. 1: 9. *Evangelium* gratiæ Dei, Act. 20: 24. *γ.* Respectu *Formæ* & *Effectus*, complectitur verba gratiæ, Luc. 4: 22. Et est cornu salutis, Luc. 1: 69. *δ.* Quoad *Finem*, ex parte Dei, dicitur *Evangelium* gloriæ beati Dei, 1. Tim. 1: 11. ex parte nostra, dicitur Fides, Joh. 1: 7. Remissio peccatorum, Matth. 9: 2. Rom. 3: 25. vita æterna, Joh. 20: 31. Ad effectus pertinent etiam hæc Epitheta: Lex Spiritus vitæ, Rom. 8: 2. Administratio spiritus, 2. Cor. 3: 8. 9. Legatio reconciliationis nostræ cum Deo, 2. Cor. 5: 20. *Evangelium* pacis, Eph. 6: 15. &c. Propriè igitur & adæquatè sumptum.

III. *Evangelium* est *Doctrina* à Deo patefacta, plena consolationis, de Misericordiâ Dei & gratuita remissione peccatorum, ac vitâ æternâ possidendâ, per & propter Christi Meritum solâ fide apprehensum, Pf. 68: 11. Esa. 41: 27. c. 61: 1. Matt. 16: 16. 17. Luc. 1: 77. c. 4: 18. Joh. 1: 18. Rom. 14: 17. 1. Joh. 3: 25. Conf. Epit. F. C. p. 592. 593. Decl. p. 714. Unde Augustinus.

gustinus de civ. Dei, Lib. 18. c. 32. ait: *Evangelium tuum, Domine, salus est eis qui credunt in te.*

IV. Et quemadmodum Evangelium in V. T. fuit læta annunciatio de Messia venturo, qui futurus esset victima pro nobis; ita in N. T. est bonus nuntius de eodem Christo exhibito, qui opus redemptionis perfecit, Rom. 1: 2. seqq. Et sicut jam in N. T. solâ fide in Christum jam exhibitum justificamur & salvamur: ita patres in V. T. solâ fide in Christum venturum justificati & salvati sunt, Rom. 4: 3. 6. Act. 15: 11. Apoc. 13: 8. &c. *Notant hic nonnulli distinctionem inter εὐαγγελίαν & εὐαγγελίον strictissimè usurpatum, quòd illa fuerit promissio de Christo exhibendo, Act. 13: 32. Gal. 3: 14. seqq. Hoc autem, solenne præconium de Christo presente, Rom. 1: 1. &c.*

V. Quoniam autem Evangelium contraria Legi docere videatur: hæc enim Deum peccatoribus offensum judicem & iratum hostem; illud verò eundem clementem & propitium patrem proponit: Hæc prævaricatoribus poenam ac damnationem æternam denunciat: illud remissionem peccatorum iisdem ac vitam æternam offert: Hæc non nisi sub conditione impletionis omnium, misericordiam, vitam & salutem promittit; illud verò gratis, sine nostris operibus, bona illa pollicetur. Proinde ad tollendam hanc ἐναντιοφάνειαν, ac perimendas profanas illas & Epicureas blasphemiasq; in cordibus hominum imaginationes, quasi Deus in lege simul se tantum irasci, in Evangelio verò retractatâ sententia, peccatum nec curet nec abominetur, sed probeat atq; eodem delectetur; firmitè tenendum est, Legem Divinam esse & manere seriam, æternam & immotam Dei voluntatem, quam Evangelium nequaquam vel de-

struat, vel planè aboleat, quin potius solidè confirmet atque stabiliat, Matth. 5: 17. Rom. 3: v. ult: ut firma & inviolata sit Regula: *Nisi Legi Dei plenà & perfectà obedientià fuerit satisfactum, Deus nulli peccatori nec potest nec vult propitijs esse*, Matth. 5: 18. Rom. 8: 4. c. 10: 5. Gal. 3: 10.

VI. Verùm cum nobis impletu Lex impossibilis fuit, Deus in arcano suo consilio de reparando genere humano, decrevit proprium suum filium in carnem mittere, non qui legem solveret aut destrueret, ut nullà amplius opus impletione fuisset; sed qui legi obnoxius subiectusq; satisfactionem à nobis immutabili Dei voluntate rigidissime requisitam, perfectissime præstaret ac plenissime solveret, impetraretq; poenitentibus nobis vitam atq; beatitudinem, Rom. 8: 3. 2. Cor. 5: 14. Esa. 53: 6. Gal. 4: 4.

VII. Ad instantiam *Socinianam*, eamq; geminam: Quorsum satisfactio aliena meliberaret? Et quomodo unius satisfactio pro omnibus æquivalens ac sufficiens esse potest? R. 1. Christus factus est legi obnoxius, factusq; peccatum & execratio, non pro seipso, sed pro nobis, Esa. 53: 6. Gal. 3: 13. c. 4: 4. 2. Cor. 5: v. 14. & ult. Eph. 1: 5. 7. R. 2. Quia persona hæc, non tantùm homo, sed Θεὸς ἁνθρωπῆος, i. e. Deus & homo est in unâ persona: Redemptio igitur ejus tam ampla & copiosa est, ut sit sufficiens propitiatio pro peccatis totius mundi, 1. Joh. 2: 2. Quem quia in Carne nostra Christus perfecit, summam nobis dulcissimamq; consolationem suppeditat, Rom. 8: 3. & 34.

VIII. Dicas mihi autem quomodo illa cohærent? Nos gratis & sine meritis esse redemptos ac salvatos, & tamen Christum proprio suo sanguine reconciliationem nostram operatum esse? R. 1. *Respectu nostri* justitia hæc

tia hæc & salus, est; manet, vocaturq; gratia gratuita; quæ sine nostris sive operibus, sive meritis, & absq; ullâ nostrâ vel compensatione vel satisfactione nobis donatur, Tit. 3: 5. 2. *Respectu Christi Salvatoris*, est & vocatur Redemptio, *λύτρον* seu sufficientissima solutio, acquisitio seu meritum, Rom. 3: 24. 1. Cor. 6: v. ult. 1. Pet. 1: 18. 1. Tim. 2: 6. Act. 20: 28.

IX. Quam igitur requirit lex integram, sanctam, puram & perfectam obedientiam, hanc Christus pro nobis plenissimè præstitit, Rom. 5: 19. Ebr. 10: 9. 14. adeoq; exactissimam satisfactionem suâ passione & morte pro nobis perfecit ac consummavit, Joh. 19: 20. 2. Cor. 5: 14. *Si unus pro omnibus mortuus fuit, ergo omnes mortui fuerunt* &c.

X. Et ut rem luculentius expedias, atq; ab omni circa hunc Nodum difficultate elucteris, *Discrimen Legis & Evangelij* sequens accuratissimè observa; discrepant enim hisce modis: 1. *Notitiâ*; *Lex* naturâ quodammodo nota est, in quantum aliqua ejus cognitio hominum mentibus insita atq; insculpta, Rom. 1: 19. c. 2: 14. 15. *Evangelium* verò *Mysterium* est, à seculis absconditum, Rom. 16: 25. Quod Deus tantum per verbum suum revelavit, Matth. 16: 17. Rom. 16: 25. 1. Cor. 2: 7. Eph. 1: 9. 2. *Materia*; *Lex* versatur circa præcepta, & docet quales nos esse, quid facere, quidq; omittere debeamus, Deut. 6: 5. *Evangelium* verò, versatur circa promissiones gratiæ, Joh. 3: 16.

XI. 3. *Formâ* promissionum; *Legis* promissiones sunt compensatoriæ ex debito, ubi inter Laborem & mercedem justa est proportio: promissiones verò *Evangelij* merè gratuita sunt, omni *RESPECTU* ad opera nostra

penitus excluso atq; exterminato, Rom. 4: 4. 5. &c. Et quia inter opera Renatorum prorsus imperfecta, & rem promissam, æternam beatitudinem, nulla omnino proportio est; ideoq; Evangelicæ promissiones à nostris B. operibus nullatenus suspenduntur.

XII. Quocirca hæc Nota: Ubi promissiones involvunt conditionem, sed potius Ordinem Fidei, tamen illa neq; operis neq; causæ efficientis, adjuvantis aut cooperantis, neq; ullius meriti (qualis affectio promissionibus legalibus competit) respectum includit; sed tantum respectum habet Organum, quo universalis promissio Evangelij accipitur: promissio enim & Fides, ad se invicem opponuntur Correlative, ita ut doctrina Evangelij ab ipso Spiritu Sancto nominetur verbum Fidei, item concio Fidei, Rom. 10: 8. Gal. 3: 2. 1. Tim. 4: 6. Conf. Hutt. L. C. p. 399. Gratuitæ ergo sunt promissiones Evangelij ex parte nostra, omneq; meritum sequestrant: Gratuitæ verò non sunt respectu Dei, sed præter motum divinæ Misericordiæ, Christi Salvatoris nostri meritum preciosissimum ac universalissimum includunt: ut verò nobis firma sit promissio & omni semini, Rom. 4: 16, necesse est eam esse gratuitam, ac solâ fide apprehendi. Conf. Rung. Disp. 6, in Epist. ad Rom.

XIII. 4. *Objecto*; *Lex* ad homines securos & Epicureos, hypocritas & induratos, ut & ad Veterem Adamum in Renatis adhuc dominari anhelantem pertinet, 1. Tim. 1: 9. Gal. 5: 17. Evangelium verò ad lugentes & contritos, sensuq; ac metu iræ divinæ humiliatos & prostratos, sive pauperes spiritu pertingit, Esa. 61: 1. Luc. 4: 18. Ideoq; notantè Apostolus ait: *Obsecramus vos fratres, monete inordinatos, consolamini pusillanimes*, 1. Thes. 5: 14.

XIV. 5. *Effectu*; *Lex* Ministerium est, monstrans, arguens, accusans, terrens ac damnans peccata, *verbò*: *Lex iram operatur*, Rom. 4: 15. Ideoq; omnes homines æternæ mortis Reos pronunciat. *Evangelium* verò est Ministerium, Christum monstrans, quod in eo veram justitiam coram Deo, adeoq; vitam æternam per eam offert & largitur omnibus Fide eam apprehendentibus, atq; potentia Dei est ad salutem omni credenti, 2. Cor. 3: 9, Rom. 1: 16.

Ad hoc

Ad hoc discrimen elegantèr, ut solet, alludit D. Augustinus L. XVI. de Civ. Dei, cap. 43, pag. 144: *Cujus rei, ait, præfiguratio facta est, quòd non Moses, qui legem populo acceperat in Monte Sina; sed Jesus (Nave) cui etiam nomen Deo præcipiente mutatum fuerat, ut Iesus vocaretur, populum in terram promissionis introduxit.*

XV. Quia verò orta est superioribus annis de hoc ipsò negotio, quædam inter Augustanæ Conf. Theologos controversia, ut una pars *Papizantium scilicet & Antinomorum* asseruerit, Evangelium propriè, non esse tantùm doctrinam de gratiâ Dei, verum simul esse concionem poenitentia, quæ summum peccatum, **INCREDULITATEM** videlicet redarguat: Altera verò pars contrariam sententiam propugnaverit, quòd *Evangelium* propriè non sit concio poenitentia, arguens peccatum (hoc enim legis Dei proprium officium esse, arguere omnia peccata) sed prædicatio de gratiâ & Clementiâ Dei propter Christum, per quem seriò conversis, *incredulitas* quoq; quam Spiritus S. per legem redarguerat, remittatur ac condonetur. Conf. Decl. F. Conc. pag. 709.

XVI. Ideoq; vocabulum *Evangelij* probè distingvendum est, dum uno modo, totam Christi doctrinam significat, quam ministerio suo in his terris proposuit atque in N. T. proponi præcepit, Mar. 1: 1: *Initium Evangelij Iesu Christi &c.* ubi paulò post capita doctrinæ celestis præcipua nuncupantur *pœnitentia & remissio peccatorum*. Sic Luc. 24: 46. 47, Sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertiâ die, & prædicari in nomine ejus *pœnitentiam & remissionem pecc.* sic Paulus suam doctrinam in pœnitentiam erga Deum & Fidem in Christum distribuit, Act. 20: 21. Altero modo in propriissimâ sua significatione.

ficatione usurpatur, & tum non concionem de poenitentia, sed tantum annunciationem de Dei Clementiâ complectitur, ac legi *ἀντιπροσέτιος* opponitur, ut dum Christus inquit: *poenitentiam agite, & credite Evangelio*, Mar. 1: 15.

XVII. Dum igitur Aug. Cont. Apologia, Art. 12. unâ cum B. Luzthero alijsq; orthodoxis Theologis, quoq; affirmet summam prædicationis Evangelij esse, arguere peccata, & offerre remissionem peccatorum (quemadmodum hoc erit officium omnium Concionatorum in Ecclesiâ) longè alio ac diverso sensu id docet ab Antinomorum, Joh. Agricola, & aliorum; hi enim phrasin illam in significato speciali & proprio intulerunt: illi vero vocem Evangelij usurparunt generaliter, pro totâ doctrinâ Christianâ.

XVIII. Poenitentia vox quoq; ambigua est; interdum enim pro tota hominis conversione sumitur, Matth. 3: 2. Luc. 3: 3. c. 15: 7. 1. Pet. 4: 6. Interdum pro conversione partiali & inchoatâ, Marc. 1: 15. Luc. 24: 47. Act. 20: 21. Priore sensu pertinet ad Doctrinam Legis & Evangelij simul, posteriore, ad solam legem.

XIX. Cum discrimen Legis & Evangelij magnam, eamq; clarissimam lucem S. Literis afferat, cujus adminiculo verbum Dei rectè secari, Prophetica & Apostolica scripta dextrè explicari atq; intelligi possunt: accuratâ diligentia illud est in Ecclesiâ retinendum ac conservandum, ne hæc duo doctrinarum genera confundantur, aut Evangelium in legem transformetur: Eâ enim ratione meritum Christi obscuraretur, & perturbatis conscientijs dulcissima consolatio eriperetur, quam in Evangelio Christi sincerè prædicato habent, quâq; in gravissimis se tentationibus adversus legis maledictionem & terrores sustentant. Decl. F. C. Loc. cit.

XX. Evangelium non uno modo consulit & auxiliatur nobis contra peccatum: Deus enim super abundanter dives & liberali est gratiâ & bonitate suâ; Primo per verbum vocale, quo jubet prædicari remissionem peccatorum in universo mundo: & hoc est proprium officium Evangelij; Secundo per baptismum; Tertio per Sacram Altaris; Quarto per potestatem clavium, atq; etiam per mutuum colloquium & consolationem fratrum, Matth. 18: 20. Art. Schmal, 4. P. III. pag. 329. I, N, L.

Ad
Humanissimum Virum Respondentem,
DN. LAURENTIUM P. TERNE

RUM, amicum & comprovincialem:
Lætitiâ dulci fundit *Patientia* partu,
Vultu corda suo recreat illa Virum;
Quâ possunt homines etiam juvenescere cani:
Hanc igitur sapiens semper amare studet.
Ast nimium Felix & parte beatus ab omni est
Coelica qui gratis gaudia mille capit,
Ut sic æternæ lucretur præmia vitæ,
Christo dante, pius, salvificante Fide.
Nuncius ille bonus, LAURENTI, Lege peremptos
Suscitat horrifonâ, Nuncius ille bonus!

L. Mg.
P R Æ S E S.

*D*um sacra pervolvīs *Mysteria*, mente *Sagaci*,
Pulpita *Doctisonum* scandens, sub *præsede* claro;
Nuncia *Thejologum* seclis retrò benè multis
Terrigenis cunctis abscond. a, nuncq; relecta
Differis egregiè; monstrans pio acumine mentis
Quid sit *Evangelium*, & legis *discrimen* ab illo
Expendens solertèr, & hinc tua fama coruscat.
Esto igitur *felix* conatus *honestus*, & inde
Commoda sic tibi, sic patriæ quocq; multa *redundent*.

Fraterni adfectus declarandi causâ, varijs
licet occupationibus districtus, pau-
cula hæc subjecit

PETRUS P. BODELIUS.

Her.

Herculeos sacris juvat insumpsisse labores,
Hi cum conspicuum condecorent juvenem;
Condecorent ut & hinc coelestia jussa recludant,
Hic quibus innuitur dulce Salutis iter.
Applaudo hinc **T E R N E R E** tuis conatibus

Amplis,

Quos jam declaras dexteritate piâ,
Dum clarum celebri sub Præside dogma tueris,
Quod non expugnant insidiæ Satanæ;
Quæ quamvis crebræ, nulli tamen indè nocent
bunt,

Cum Deus asservet semper ovile suum.
Macte tuis captis! Florescat nomen honore,
Vivat & æternos fama sub astra dies.

*In honorem et sinceri amoris testificationem
hæc occupatissimus adjecit*

PETRUS S. PLATINUS

Wex.â Smol.

Terrigenis gravitèr percussis fulmine legis,
Vox Salvatoris dulce levamen erit;
Discursu id docto monstras, Præceptor amande,
Præside sub claro, Thespiadum Soboles.
Gratulor ergo tibi, simul opto pectore toto
Adsint propositis Candida fata tuis.

*Ita Præceptori suo non ut debuit,
sed ut potuit gratulab.*

JOHANNES AND. SUNDIUS

Aland.